

Katedra Rumunської Mowy, Filologicznyj Fakultet Uniwersytetu
im. Ol. I. Kuzy
Jassy

ІВАН ЛОБ'ЮК

Міжмовна інтерференція в мікротопонімії
(На матеріалі гуцульських говірок Сучавщини,
Румунія)

Inferența jeyzycowa w mikrotoponimii (na materiale huculskich gwar
Suczawszczyzny, Rumunia)

Відкрите тому більше сто років назад, питання „волоської колонізації” Північних Карпат залишається й нині надзвичайно складним і досить контроверсійним. Це стосується, головним чином, контактів між мовами (точніше, їх діалектами) Карпатського ареалу.

Все ж таки, здається, що дослідники румунських мовних впливів на північ і схід від Карпат (Україна, Польща, Угорщина, Словаччина, Моравія, Сілезія) погоджуються, принаймні, в одному: „волоська колонізація” (на думку Дмитрія Кранджалова, не обов'язково й не виключно румунська) залишила найпомітніші й найглибші сліди на гуцульських землях¹, на яких румунський етномовний елемент мав би мати статус і якість субстрату² Дану роль мала б підтвердити, в першій черзі, гуцульська топоніміка, яка містила б приблизно 20% румунських назв (натомість, лемківська, лише 7 чи 9%). На основі попередних

¹ Бібліографію див. в нашій праці (Ioan Lobiuc) *Elemente românești în terminologia păstoritului și a creșterii vitelor la huțuli*, „Romanoslavica”, t. XVIII, București 1972.

² *Ibidem*, s. 109; O. Horbatsch, *Ukrainische Ortsnamen Rumänische Herkunft*, „Beiträge zur Namenforschung” (neue Folge), Heidelberg, B. 6 (1971), H. 4, s. 355–377.

досліджень (Я. Янува, С. Грабця ітд.), проф. А. де Вінченз має на увазі, особливо, топонімічні „гапакс-и”, унікати, які зустрічаються лише один раз в Північних Карпатах, але найчастіше в гуцулів [в меншій мірі, у лемків (*Акра, Waskunka* тощо), по-друге, „гібриди”, топічні утворення від слов'янських коренів з румунськими суфіксами чи навпаки [*Bahnyșora, Javuryș, Smuharia, Padurovatuj* тощо]³.

Критичний огляд цієї точки зору ми подали в іншій праці⁴. Тут подаємо частину наших досліджень топоніміки гуцульських поселень верхньої течії річки Молдовиці (лівої та найбільшої притоки річки Молдова), де знаходиться одна з точок південної межі гуцульської мовної території, а саме, села Молдовиця, Демакуша, Путна-Секрієш, Рашка та Арджел (громада Молдовиця), Палтін (раніше: Рус пе Боул, Валя Боулуй) і Чумирна (громада Ватра Молдовицей)⁵. Гуцули поселились тут відносно недавно, в зв'язку з переселеннями людности в XVII–XVIII вв. з Покуття, Східної Галичини та Поділля на Буковину та Північну Молдову. Їх виїзний пункт, здебільшого, долина Черемошу. За даними Є. Грігоровіци, гуцули примандрувавши в долину річки Молдовиці були вихідцями з Вижницького округу (ввійшовший, пізніше, в склад Сторожинецького повіту), поповнюючись, однак, зайшлими з інших округів⁶.

Щодо фізичної географії, досліджувана зона є дуже роздрібнена, з великими участками лісів, косовиськ і пасовищ, з багатою гідрографічною сіткою (щодо напливу, взагалі стійкою), що дозволило гуцулам продовжувати головні первинні заняття, а саме вирощування худоби й лісорозробки, як і домашні ремесла.

Співжиття, сусідство⁷ та різноманітні прямі стосунки між румунами й гуцулами з долини річки Молдовиці породили тут складну мовну ситуацію та сильні взаємодії між їхніми говірками, які відбулись і чи не насамперед в (мікро) топонімії області, що надає, на фоні загалу гуцульського ономастикону, окремий вигляд молдовицькій.

Теоретично, контакт різномовних спільнот, відмінних щодо числа, територіального згущення ступені зв'язку з етнічним коренем, рівня

³ A. de Vincenz, *Le substrat roumain dans les Carpathes du Nord*, [в:] *Communications ... de l'Ér Congrès Int. de Dialectologie générale...*, Louvain 1956.

⁴ І. Молдовицький, *Про так звані „румунський субстрат” гуцульських говірок в світлі давніх топонімів*, „Богословія”, т. XXXVII, Рим 1973, с. 125–153.

⁵ Див. нашу працю під прим. Н. 1.

⁶ Пор. I. Nistor, *Românii și Rutenii în Bucovina*, București 1915.

⁷ Хоч певні астрійські вчені (нп., Д. Веренка) вважають, для 1775 р., села Молдовиця, Арджел та Валя Боулуй (раніше: Рус чи Русь пн Боул) яко румунські.

цивілізації та духовної культури тощо, на визначеній території більшого чи меншого простору, завжди впливає на місцеві топонімічні системи, на їх джерело, структуру та мовну приналежність. Зі своєї сторони, останні дають цінні відомості про минулу (етнічну, економічну ітд.) історію певних територій. По-друге, топоніміка, з умовою її суто мовознавчого вивчення, спричиняється до поглиблення теорії мовних контактів.

Стверджуючи специфічне значення гуцульської топонімії з долини річки Молдовиці, маємо на увазі слідуючі факти:

а) Якщо румунський елемент, особливо важливий в топонімії Північної Гуцульщини, гіпотетично мав би бути субстратом, дана якість для басейну Молдовиці безперечна. Гуцульський елемент є, тут, адстратом, май же наближаючись до суперстрату. Іншими словами, в їхніх маандрівках по північно-Карпатських краях могли знаходити вже створену і розгалужену місцеву топоніміку, при чому їхня топонімічна „творчість” була мінімальною, зводячись до переймання та адаптації існуючих назв, маючи, однак, змогу створити певне коло назв (річ певна для оронімії). Щодо басейну Молдовиці, хронологія фактів більш ясніша: гуцули знайшли тут румунську топонімічну систему (яка *обов'язково* виникла в міру заселення регіону після розбудови, в XV в., Молдовицького монастиря), змушені будучи засвоїти її, „примирюючи” з власною системою, створеною на та занесеною з вихідних земель;

б) при перших їх контактах, на півночі Гуцульщини, з румунами, гуцули не були двомовними. Румунську (розмовну) мову вони засвоювали поступово, в міру змішування з румунським населенням, яке на початку XVII ст. вони асимілювали⁸. Навпаки, можна твердити, що молдовицькі гуцули, поселюючись тут⁹, вже були, більш-менш, двомовними, факт, який, разом з насиченістю румунськими запозиченнями (включюючи, попередньо, і загальні топічні назви) топоніміки їхньої „первинної батьківщини”, зумовили б певні особливості адаптації місцевого румунського географічного назівництва;

⁸ Поселення південної частини Молдовицького басейну; Ватра Молдовицей (де знаходиться славнозвісний буковинський монастир Молдовиця та де, однак як свідчить антропонімія, була асимільована значна частина гуцулів), Валя Стиней (до річі, бувша німецька, швабська, колонія Фрейденталь), Драгіоша, Дея та Вама були й є чисто чи переважно румунськими, незважаючи на певні етнічні німецькі, єврейські, польські тощо домішки чи присутності.

⁹ Австрійський перепис населення, з 1775 р., подає для села Русь Молдовицей 106 гуцульських, родин, для Арджелу — 97, пор. І. Ністор, *op. cit.*, с. 40–41.

в) Нарешті, необхідно розрізнявати топоніміку та мікротопоніміку: хоч за походженням вони ітимино пов'язані, остання чітко різниться від першої щодо стабільності й тривалості, сфери вжитку, пов'язання з об'єктом, ступені „власності” назви, реагування на етномовний контакт колективів (якщо, принципово, топоніміка „запозичується”, мікротопоніміка „перекладається” тощо¹⁰). Дане розрізнення, необхідне, але й дуже важке¹¹, взагалі нехтоване, вдобавок, мікротопонімія *всієї* Гуцульщини ще не зібрана та повністю не описана. Молдовицька, новіша¹², мікротопоніміка, здебільшого засвідчена джерелами, дозволяє саме „заглянути” в „лабораторію” співпраці двох мов в мікротопонімічних системах, створених в міру заселення, освоєння та економічної експлуатації регіону та механізмів їх розбудови.

Інтерференція, про яку йдеться тут, відбувалась протягом часу. Отже, діахронічно, на основі документів та мовознавчих критеріїв, тут виявляється автохтонний страт, найдавніший, безперечно румунського походження, до приходу гуцулів до Молдовиці, даліше, слідує наше рування одночасне з першими „інтервенціями” гуцульського населення в місцеве назівництво.

Дані два румунські прошарки характеризують всі гуцульські поселення, в деяких створюючи густі ареали. Румунський елемент з всієї решти гуцульської території, досліджений К. Я. Галасом (1966), є „фоном” на якому проявлялись всі „дії” гуцульських мовців в географічному назівництві, в перейманні („запозиченні”) чи підстановці румунських назв, в „інтерпретації” (народних етимологіях) і психічної реакції на них, в словотворчих субституціях та в їх граматичному оформленні, в паралельних утвореннях чи тільки в „перекладах”, в калькуванні тощо, не забуваючи про власні, також численні, найменування, але помітно зумовлені доіснуючою системою назв. Зрозуміло, що майже всі перелічені процеси діяли й у мовленні місцевих чи пізніше прибулих (на постійно чи тимчасово, яко урядовцями, інтелігентами, робітниками ітд.) румунів, частинно тоже (шляхом браків, уземелення ітд.) асимільованих. Цим пояснюються численні й різноманітні

¹⁰ Див. збірник *Микротопонимика*, Москва 1967.

¹¹ *Ibidem* (статті В. А. Ніконова, Ю. О. Карпенка, А. В. Суперанської). Пор. дуже добре, чітко та послідовно продумано й виконано, здебільшого на семантичних та, особливо, структурно-морфологічних критеріях, класифікацію широкого топонімічного матеріалу цілого регіону у праці проф. Михайла Лесіва, *Terenowe nazwy własne Lubelszczyzny*, Lublin 1972.

¹² S. Hrabec, *Nazwy geograficzne Huculszczyzny*, Kraków 1950, схильний був припускати пізні заселення гуцулами їхнього нинішнього краю (с. 225), здається на основі запізнення писемних джерел про них (лише з 1402 р.).

варіанти (офіційно-адміністративні й народні, просторічні: діалектні, психологічні; загальні чи обмежені певною ділянкою праці чи групою мовців) як румунських, так і гуцульських власних (з підтримкою чи без неї) географічних назв.

Нижче подаємо *субстратний* (для гуцульського населення) топонімічний пласт в сучасних гуцульських формах, вказуючи, при нагоді, джерельні засвідчення та, особливо, ідентичні, подібні чи тільки порівняльні відповідники як з української, так і з румунської (здебільшого з праць пізніших від монументального твору Ніколая Драґану¹³) територій.

Назви найголовніших (природних, а не штучних) географічних об'єктів, чи то мажорних, чи то „мінорних”, є румунського походження, хоч поділ „денотатів”, точніше предметів, на „великі”, загальновідомі, та „малі”, суто місцеві, досить умовний і відносний.

Дистрибуція матеріялу за класами, а звідси, його (беспосередня, а не опосередкована) етимологія, затруднені. Йдеться, по-перше, про „назовницю ірадіацію”¹⁴, при якій назва певного об'єкта розширюється, згідно з визначеними критеріями, на окружні предмети, по-друге, про „специфічні комплексні назви”, коли гідронім є, одночасно, і ойконімом, деколи, і оронімом. Взагалі, топонімічний (-на) „контекст” (простір, територія) забезпечує мовні прикмети щодо віднесення, як-то присутність номенклатурного терміну (*ріка, потік, горб* тощо), граматичний рід назви тощо. Однак, хоч відомо, що (мікро)топоніми „покривають” з початку терени економічної вартості (С. Грабець, с. 207, зауважив, що насамперед названими є не верхи, а схили, порядок найменування слідує шлях від назви місця до назви верху, а звідси, до назви поселення), отже, що природні умови та людські чинники, специфічні для певної території, виясняють майже всі такі випадки, немає, завжди певності, яка назва первинна, а яка вторинна. Так, у долині Молдовиці ороніми, хоч здаються „глобальними” (як румунські, так і власно створені), вказують майже виключно на викорчувані гуцулами терени, названі ними *пойани* (одн. *пойана* — рум. *poiână*), використані як пасовиська, тощо. В той же час, певний оронім „називає” і потік, який витікає з-під даної гори, і ліси на ній чи навкрги неї. Майже всі

¹³ N. Drăganu, *România în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și onomasticeii*, București 1933.

¹⁴ Див. S. Hrabec, *Nazwy gruntowe... Podział semantyczny (...)*, „Slavische Namenforschung”, Berlin 1963, s. 16; Ю. О. Карпенко, *Особливості гідронімічного словотвору*, в збірнику *Українська діалектологія й ономастика*, Київ, 1964, с. 185, 186; його ж, *Топонімія Буковини*, Київ 1973, особливо с. 10 і слід.

ойконіми (назви сіл) в долині Молдовиці походять від (мікро)гідронімів. В гру входить також полісемія перетворених у власні назви апелятивів, як і певні труднощі, наприкл., нерозрізнення термінів для понять „гора” й „горб” (гуцули називають окружні гірські масиви, а саме *Obcina Ferede-deu*, *Obcina Mestecăniș*, *Obcina Mare*, горбами, а не горами, хоч останній апелятив їм добре віломий).

В гуцульській молдовицькій топонімії присутні, вроді її „костяка”, слідуючі субстратні, отже румунського джерела, назви (подаємо найголовніші з них, маючи на увазі „необхідність” для щоденного життя та для орієнтації в просторі даного географічного предмета, а звідси, вживаність його назви).

(МІКРО)ГІДРОНИМИ

Дубул — потік і кут в селі Арджел. В кадастральних картах: *Dub*, 1856 р.; *Dubel Bach*, 1857 р. Порівняй: *Дубівск'а* — назва поляни при цьому потоці та кута в селі Бородина, при румунським варіанті *Dubuşca*; *Dubul Bach*, 1774 р. (Грабець С., 114); в інших джерелах: *Дубовицул*, вже в 1464 р., яку виводять з укр. *Дубівці*. Справді, як і в *Дубул*, так і в похідним *Дубовицул*, хоч твірна основа мабуть слов'янська, без топонімічного форманту вона не могла перетворитись в географічну назву, а ним служить тут румунський член *-ul*, присутний ще з часів перших контактів між румунами й гуцулами та постійно, навіть „охоче” підтриманий, яко ознака чужомовної приналежності, в численних топонімах, антропонімах та зоонімах перейнятих останніми: *Р'унгул*, *Бр'адул* тощо; *Кр'ецул*, *Сав'ескул*, *К'уцул* тощо, хоч в румунській розмовній, отже й діалектній, мові частка-член *-(у)л* вже кілька століть не вимовляється (затримує цю морфему граматичної категорії означеності, невідому слов'янським, за винятком болгарської, мовам, в опозиції до неозначеності, тільки румунське письмо). Інші утворення від тієї ж основи, як *Дубул'ец*, притока потоку Дубул, скоріше румунські, у відміну від закарпатського *Дубовець*; пор., нижче, *Туркулец*.

П'алтін (1647, 1683 рр.; в слов'янсько-молдавських актах: *дялом Палтіновому*, 1411 р.) — потік, ліс, поляна, горб; рум. *Paltin* з рум. апелятива *paltin* „яшень”.

Палтін'ел || **Палтин'ел**, румунський демінутив з попереднього (а цей, з дисиміляцією приголосних, вже в 1416 р.: *de monte Panthin*; Карпенко, 92: ≙ рум. *pantă* „схил”, що невірно; чомусь, для С. Грабця,

184, гуц. *Pantynisz* „неясна назва”; по-просту, \cong рум. загального збірного *păltiniș* „ясіння, ясеновий ліс”).

Порч'ескул — в джерелах, мабуть у первинній формі, *Poroșeskul* — назва потоку та, поляризаційно, всієї окружної зони в селі Арджел. Неясно, чи з можливого антропоніма **Poroșescu(l)*, від якогось **Poroș*, з ономастичним суфіксом субстратного, на думку деяких вчених, походження в румунській мові *-escu*, чи з рум. прикметника *porcésc* „свинячий” \cong *porc* „(дика) свиня”, трансльованого в іменникову власну назву шляхом того ж члена *-ul*; пор., однак., рум. антропонім *Porcescul* (1729 р.), *Porcescu* (1757 р.).

Реч'іло — назва потоку в селі Валя Боулуй \cong рум. *Recelea* (варіанти: *Recile*, *Răcila*; синтагма *Părăul Rece*, 1763 р., пор. Йордан, 120) \cong рум. *rece* „холодний, -на, -не”, прикметник транспонований в іменник завдяки частці-члену *-le(a)*. Румунська кінцівка *-le* трактована, тут, аналогічно до адаптації рум. ономастичного суфікса (неясного щодо етимології: субстратної *-ilă* яко *-ило* в гуцульських зоонімах запозичених від румунів: *Мундр'іло* \cong *Mândrilă*, *Брудз'іло* \cong *Bredzilă*, *Зор'іло* \cong *Zorilă*).

Ридван'ел — назва одного з численних потоків у верхів'ях ріки Молдовиці — рум. демінутив *Rădvănel* \cong *Rădvan*, мабуть, особова назва (пор. на Закарпатті село *Радванка*, вже в 1427 р. та польські *Radwan*, *Radwankowo*, вже в 1397 р.). Назва *Ридван'елик*, притока першого — гуцульське утворення.

Сенат'орь — потік в селі Валя Боулуй (= Русь пе Боул) \cong рум. *Sunători(u)*, яке можна виводити з прикметника *sunător* „звучащий, гукащий”; інші народні назви, як *Sănătoare*, *Sunătoare* тощо (деякі, контаміновані чи по-народному етимологізовані) походять, також, від назви рослини *sunătoare*.

Тімот'ей — назва потоків в селах Рашка та Чумирна \cong рум. *Timotei* (вже в слов'яно-молдавських грамотах: „до діл Тімотев...”, 1490 р.) \cong *Timo(f)tei* назва рослини *Phleumpratense*.

Тун'ел || **Тун'ел** — потік в селі Арджел \cong рум. *Tunel* \cong румунський неологізм *tunel* перейнятий яко такий, тобто апелятив, гуцулами.

Туркул'ец — потік, там же \cong рум. *Turculeț*, первинно особова назва (1762 р.), похідна від членної іменникової форми *turcul* = *turc* „турок”.

Т'уркулова, рідше **Т'уркуловий** — притока, разом з потічками Палтін та Урсулова, потоку **П'итак**; також, назва горба. Дуже цікава й характеристична для бувшого та вже завершеного процесу спри-

ймання та адаптації чужомовної топоніміки інтерференційна заміна членної румунської форми родового відмінку на *-ului* (називний на *-ul*) українським суфіксом *-овий*, *-ова*, з перевагою жіночого роду над чоловічим в нововиникнутих топонімічних іменниках присвійного значення. Отже, рум. топічна сиптагма *Pîriul Turcului* (дослівно: Потік Турка, рум. *turc* будучи чоловічого роду) перетворена в однолексемну назву, з усіченням номенкляторного складника, *туркулова*, яка добре відповідає вимогам відмінювання: *до Туркулової*, *перед* чи *поза Туркулової*, навіть безприйменниковою: *перейти Туркулової* тощо. Пор. нижче *Урсулова*, *Мерлова*, *Овес(е)лова*, в таких витворах не маючи більше значення граматичний рід відкинутого румунського „родового”, класифікаційного, терміну.

Урсулова — потік в селі Чумирна, отже \cong рум. *Pîriul Ursului* (дослівно: Потік Ведмеда, тобто з ведмедим чи з ведмедями), шляхом того ж інтерференційного механізму що й вище, з приміткою, що наголос залишається нерухомим (в румунських дериватах суфікс перетягає на себе наголос).

Васк'унцул — потік при вході з півночі до села Молдовиця \cong рум. *Ascunsu(l)* (атестованого 1762 р.), субстантивнована форма дієприкметника *ascuns* від дієслова *a ascunde* „(за)ховати”.

Жид'авка — також в перифразі **Пот'ік з-під Жид'аўкі** \cong рум. *Jidăuca* \cong етноніма *Jidauca* „Жидівка”. Цікаво, що гуцульські мовці, хоч могли зробити це легко, не підставили власний фонетизм *жидівка* || *жидіўка*, мабуть тому що в центрі села Молдовиця їм приходилося, з самого початку, спілкуватися щоденно з поселеними тут румунами.

ОРОНІМИ

Арш'иця \cong рум. (*Pîriul*) *Arșiții*, тобто „Потік з-під пригорілої чи вигорілої місцевості”, шляхом естраполяції гідроніма на прилеглу зону. Хоч як не дивно, тутешним гуцулам невідомий апелатив *аршійця*, род. відн. одн. чи називний множини *аршійці* \cong рум. *arșiță*, добре знаний та розповсюджений в Північних Карпатах.

Багн'ої, рідше **Багн'ой** \cong рум. (множ.) *Băhnoaie*, (одн.) *Băhnoaia* \cong *bahnă*, а це з укр. *багн'о*. Гуцульські говірки, бодай тутешні, мають повторно запозичений, отже міжмовний, варіант *б'агна*, топонімічні власного утворення відповідники в досліджуваній зоні до даного румунізма будучи *Багн'у* та *Багонк'у*.

Б'енські — назва комплексу горбів та присілку в їх зоні, на межі між селами Арджел і Бродина. Гуцульське утворення від рум. антропоніма *Venea* (в джерелах з Буковини засвідчений 1647 р.). За румунською словотворчою моделлю, топонім, точніше ойконім, мав би бути **Benești* (= Бенешть).

Болог'ан — назва скелястого горба між селами Рашка та Демакуша \cong рум. *Bolohan* \cong загальне *bolohan*, молдавський варіант (з якого в деяких інших гуцульських говірках запозичено *болганьє*) щодо літературного *bolovan*.

Боб'ейка — назва загостреного лісистого масиву (як місцева назва також на півночі Гуцульщини, 1762 р.) \cong рум. *Bobeică* (1696 р.) \cong *bobeică* „гостра вершина”; без надійної етимології на румунському ґрунті.

Битка, також в множині **Битк и** — назва високого заокругленого горба \cong рум. *Bitcă* (пор., также, *Bătcuță*, 1714 р.) з неясного за походженням апелятива *bîtca*, не виявленого під час збирання нами ономастикону у носіїв гуцульських молдовицьких говірок.

Чок'ан — гора з лісами та полянами між селами Рашка й Демакуша \cong рум. *Ciocan* (пор. *Poiana lu Ciocan*, 1714 р.) особова назва \cong *ciocan* „молот”.

Г'йяау Вас'ыл'ї — великий горб з сіножаттю в селі Валя Боулуй \cong рум. *Dealul Vasiliu* (дослівно: „Василів Горб”) з румунською чи то й гуцульською палаталізацією звінкої зубної приголосної *d* паралельної до *m* \cong *m'* \cong *κ*; горб званий гуцулами також **Коста Тріфу(лу)** \cong рум. *Coasta Trifului*, де *coastă* „схил”, а *Trif* тут, в родовім відмінку — назва приселку.

Ф'а джа (з прийменником у **ф'а джу**), рідше **Фа дж** — деформована адаптація рум. *La Fagi* „В Буках” \cong *fag* „бук”. Пор. рум. збірне *făget* „буковий ліс”.

Фа джец'ил' — назва невеликої ділянки букового лісу в селі Чумирна \cong рум. *Făgețel* „Буковинка” (звідси гуц. гідронім *феджицил*, загадковий для С. Грабца, 120).

Феред'ів — назва потоку (Пот'ік з-під Феред'єва), але і цілого гірського масиву, який відділює долину річки Молдовиці від долини ріки Молдови \cong рум. *Feredeu* з апелятиву турецького походження в румунській мові *feredeu* „лазня; купіль”.

Ів'онул — гора між селом Русь пе Боул та містом Молдавським Довгополем (рум. *Cîmpulungul Moldovenesc*) \cong рум. *Ivonul*, з діалектним північним, фонетизмом (у відношенні до загальнорумунського *Ion* чи *Ioan* = Іван); в джерелах, також: *Ivon(u)*, *Ivono*. І тут зберігається

членна форма, обов'язкова як така, а саме *-ул* тільки для гуцульських мовців; в уснім, часто й в писемним вжитку власне член *-л* зник, його ролю взявши на себе зв'язкова голосна *-у* в румунській мові, нп. *Piscu, Nehoiu, Omu* ітд.

Курмет'ура — невелике плоскогір'я в селі Рушь пе Боул $\hat{=}$ рум. *Curmătură* $\hat{=}$ (загальне) *curmătură* „вибоїна; плоскогір'я”.

М'агиура — гора на захід від того ж села $\hat{=}$ рум. *Măgură* $\hat{=}$ *măgură*, мабуть субстратного (бо є албанська паралель) джерела в румунській мові. Широко розповсюджений в Північних Карпатах, де на його основі створили й українці власні ороніми, апелюючи „непрозорий” для молдовицьких гуцулів, не маючи його в щоденному вжитку і сьогоднішні румуни, з якими спілкуються перші.

М'ерлова $\hat{=}$ рум. *Poiana Mărului* (вже 1583 р.); дослівно „Поляна з яблунями”, підрядне словосполучення, з якого гуцули вийняли другу частину та „унезалежили” її. Пор. вище **Урсулова**, **Туркулова** та нижче.

Ов'еселова (Ов'еслова) $\hat{=}$ *Poiana Ovăsului* (чи: *Ovăzului*), тобто „поляна засіяна вівсом чи придатна для його вирощування”, з тою же топонімічною „номіналізацією” румунського іменника в родовім відмінку *ovăsului*, як і *ursului* „медведя”, *mărului* „яблоні”, *turcului* „турка” тощо. Ці гуцульські своєрідні іменники здатні до відмінювання згідно з українською моделлю.

Вряд чи варто подавати повний список гуцульських оронімів румунського походження, вроді **Мистикан'іш**, **Огл'инда**, **Пашк'ан**, **П'іскул**, **Пирліт'ура**, **Подір'ей**, **Р'унгул**, **Спарт'ура**, **Томн'атик** ітд., запозичення яких, за браком семантично ясного (чи то власного, чи то запозиченого) відповідника (еквівалента), відбулося „автоматично”, без якихось змін, особливо при десемантизованих повністю назвах. Не так цікаві і прості переклади, як от **Три Мог'ілі** $\hat{=}$ рум. *Trei Movile*; **У Кон'я (У Кон'и)** $\hat{=}$ рум. *(La) Calu(l)* ітд. Однак, до наведених та коротко коментованих вище випадків явної інтерференції, варто вказати на ще такі, в яких також „діяло” чуття двомовності, звідки пошуки відповідників (семантичних, структурних), вирівнювання, навіть народна етимологізація більш-менш непрозорих назв, як нп.: гідронім *Runculeț*, похідний від *runc* „вирубаний чи викорчований ліс” (пор. оронім *Runcul*, 1784 р., чи *piatra* [= камінь] *Runculețului*, 1630 р.) має, по через народну етимологію, варіант *Lunguleț*, з наближенням до прикм. *lung* „довгий”; свого роду реакцією з сторони гуцульських говірок є варіант **Рунгул'ец**; **Сигл'оя** — назва густо лісної гори $\hat{=}$ *sihloaia*, з суто топонімічним суфіксом -

oaiа, яка не пояснюється гуцульським апелативом с'игла „чагарник; гуші” ≅ рум. *Sihlă, sîhlă*; Скурош'ита, з суфіксальною субституцією румунської назви *Scorușeț*, скорочення синтагми *Poiana Scorușețului*; Смідов'атик, переіменований в Смідов'ата (хоч з румунським фонетизмом Сн'ідоватик), без вжитку, тут апелатива *смiда* || *сн'iда*, синонім до знаного гуцулам *сегельба* ≅ рум.; Ш'андорова, з морфологізацією румунського ороніма *Șandorul*; Шваросул ≅ рум. *Șuvărosu(l)*, при існуванні гуц. Шувар'иста (пор. і у С. Грабця, 146) ітд.

Наш матеріал може бути використаний для більш точної оцінки румунського топонімічного пласту Північних Карпат, для молдовицької зони існуючи, з однієї сторони, джерельні давні свідоцтва, а з другої, румунське діалектне, також і літературне, сучасне оточення, а отже двомовність.

ДЖЕРЕЛА

(ПОДАНІ, ЯК І БІБЛІОГРАФІЯ В ПРИМІТКАХ, СЕЛЕКТИВНО)

- Bălan Th., *Documente bucovinene*, I–IV, Cernăuți, 1933 і слід.
Dicționarul statistic al Bucovinei, București 1992.
 Die Bukowina, *eine allgemeine Heimatkunde*, Czernowitz 1899.
 Costăchescu M., *Documente moldovenesti înainte de Ștefan cel Mare*, I–II, Iași 1931–1932.
 Grigorovitza E., *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București 1922.
 Ștefanelli T. V., *Documente din vechiul ocol al Cîmpulungului Moldovenesc*, București 1915.
 Werenka D., *Topographie der Bukowina*, Czernowitz 1895.

STRESZCZENIE

Problem wołoskiej kolonizacji w Północnych Karpatach podejmowany od stulecia dotychczas nie został rozwiązany.

Językoznawcy zgadzają się, że kolonizacja wołoska najtrwalsze ślady zostawiła na Huculszczyźnie. Fakt ten potwierdza huculska toponomastyka, gdzie jest najwięcej, bo około 20% rumunizmów, podczas gdy w topomastyce łemkowskiej około 7–9%.

Autor podaje huculski materiał toponimiczny z terenu górnego dopływu rzeki Mołdowicy. Dane toponimiczne ukazują, iż w tych nazwach występuje element rumuński. W zakresie oronimii, np. huc. *noșana* — rum. *poiana*.

Przytoczone w artykule nazwy mikrotoponimiczne mogą być wykorzystane dla szczegółowego pokazania rumuńskiej (wołoskiej) toponimicznej warstwy w północnych Karpatach.

